

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 0 5 2 1 0 3 1 2

JESENSKI ROK

SLOVENŠČINA

Izpitna pola 2

Razčlemba izhodiščnega besedila

Sreda, 24. avgust 2005 / 90 minut

*Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik.
Priloga z neumetnostnim besedilom je na perforiranem listu, ki ga pazljivo iztrga.
Kandidat dobi tudi dva ocenjevalna obrazca in konceptni list.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar.

Ne obračajte strani, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

Naloge, pisane z navadnim svinčnikom, se točkujejo z 0 (nič) točkami.

V tej izpitni poli je 27 nalog. Rešitve vpisujte z navadno rabo velikih in malih pisanih ali tiskanih črk v prostor, ki je za to predviden, z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom. Vpisovanje rešitev s samimi velikimi tiskanimi črkami (verzalkami) ni dovoljeno (odbitne točke). **Pišite razločno.** Nečitljive rešitve ter nejasni popravki se točkujejo z 0 (nič) točkami. Pazite na slovnično in pravopisno pravilnost odgovorov (možnost odbitnih točk zaradi jezikovnih napak).

Število točk, ki jih lahko dobite za posamezne naloge, je navedeno v izpitni poli.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 1 prazno.

»Temnopoltim ne strežemo«

*V narodnostno izjemno pisanem Luksemburgu obstaja tudi rasizem
v najbolj grobi obliki – Tujci in domačini se ne družijo*

Luksemburžani še zdaleč niso tako kritični do svojega vladarja in njegove družine, kakor so, recimo, Britanci. Veliki vojvoda Henri uživa namreč vso njihovo podporo in spoštovanje. O njem je težko slišati žal besedo, tako na ulicah kot v medijih. Morda zato, ker je precej populističen in si ni oblikoval nedostopne podobe kakor nekatere druge osebnosti modre krvi.

1. Nič čudnega ni, če vojvodsko družino srečaš v kateri izmed znanih trgovin v mestu, v gledališču ali v kinu. Vojvoda Henri se ne izpostavlja niti v politiki, kjer igra veliko vidnejšo vlogo predsednik vlade Jean-Claude Juncker.
2. O njegovih političnih potezah pišejo v luksemburških časopisih – med njimi, mimogrede, ni niti enega bulvarskega – na dolgo in široko, medtem ko je o monarhu komajda kdaj zaslediti kako vest. Pred kratkim pa se je v njih znašlo tudi zelo zanimivo pismo dveh bralcev. V njem sta opisala, kaj se še lahko zgodi v tej mali bogati državi, ki je narodnostno neverjetno pisana in za katero se mi je doslej zdelo, da kljub temu dobro deluje. »Na februarški večer sva bila priča dogodku, ki se ne v našem modernem svetu bi smel več pripetiti,« sta začela. »Ko sva se po nakupovanju odpravila v kavarno v mestnem predelu ob železniški postaji, sva opazila, da dvema človekoma nočejo postreči. Najprej sva poslušala argumente natakariče in jo nato še osebno vprašala za razlog. Potrdila nama je, da pri njih pač ne strežejo temnopoltim.«
3. Res neverjetno, da tovrstni rasizem še lahko obstaja. Sploh zato, ker se po drugi strani v Luksemburgu veliko vlaga v ohranjanje kulture priseljencev. Skoraj vsak narod, ki živi v državi, ima svoj klub, v okviru katerega se ljudje srečujejo, pred kratkim pa so pripravili tudi že 21. festival migracije, kultur in državljanstva, katerega namen je poleg druženja priseljencev tudi izobraževanje širše javnosti.
4. Dvorana Victorja Hugoja na Limpertsbergu je bila tri dni zapovrstjo pretesna za vse, ki so se ga želeli udeležiti. Res pa je, da je bilo med stojnicami s hrano z vseh strani neba, obrtniški izdelki, knjigami in informativnimi letaki slišati predvsem tuje jezike. Tudi na večeru Eugenia Bennata, kantavtorja iz Neaplja, specializiranega za glasbo tarantele, ki so ga pripravili v okviru festivala, so se zbrali večinoma glasni Italijani. In nekaj radovednežev. To bi mogoče res lahko dalo slutiti, da je izkušnja znanca iz Bosne in Hercegovine, ki zdaj že več let biva v Luksemburgu povsem realna. »Med nami, priseljenci, in domačini pravzaprav ni nikakršnega odnosa, živimo eni mimo drugih. Zavedamo se, da smo drug drugemu potrebni, a zato se nam še ni treba družiti med sabo,« mi je dejal.
5. Škoda, saj je lahko prav mešanje kultur zabavno. Iz prve roke spoznaš običaje in navade ljudi, ki jih sicer morda nikoli ne bi. Na primer to, kako pomemben je za Irce dan svetega Patrika, ki je na otok prinesel krščanstvo. Povezujejo ga s srečo in duhovno obuditvijo. Pa seveda tudi z zabavo, tako da so bile v Luksemburgu 17. marca, ko ga praznujejo, irske pivnice polne ljudi, ki so nazdravljali z vrčki piva in nosili oblačila zelene barve, obvezne za ta dan.

Linda Volk

Delo, 30. 3. 2004

PRAZNA STRAN

Pozorno preberite izhodiščno besedilo in rešite naslednje naloge.

1. Predstavite okoliščine izhodiščnega besedila. Odgovore vpišite na ustrezno mesto.

Kdo je tvorec besedila?	
Kdo je naslovnik?	
Kje in kdaj je bilo besedilo objavljeno?	

(3 točke)

2. Določite vrste izhodiščnega besedila. V vsaki vrstici podčrtajte ustrezno možnost.

- a) uradno/neuradno
- b) umetnostno/neumetnostno
- c) zasebno/javno
- č) publicistično/praktičnosporazumevalno
- d) propagandno/nepropagandno
- e) enogovorno/dvogovorno

(3 točke)

3. Temo izhodiščnega besedila izrazite v obliki **samostalniške besedne zveze**. To, o čemer govori besedilo, zapišite na spodnjo črto.

_____ (2 točki)

4. Kako je pismo iz drugega odstavka izhodiščnega besedila povezano s trditvijo, da se tujci in domačini ne družijo? Obkrožite črko pred ustrezno možnostjo.

- a) Pismo trditev utemeljuje.
- b) Pismo s trditvijo logično-pomensko ni povezano.
- c) Pismo zanika trditev.

Kakšno je razmerje med izkušnjo, ki je omenjena v četrtem odstavku, in temo prvega odstavka? Obkrožite črko pred ustrezno možnostjo.

- a) Ta izkušnja utemeljuje temo prvega odstavka.
- b) Ta izkušnja s temo prvega odstavka ni povezana.

(4 točke)

5. Obkrožite črki pred trditvama, ki sta v skladu z vsebino izhodiščnega besedila.

- a) Luksemburg je država, v kateri ni nestrpnosti.
- b) V Luksemburgu je ob železniški postaji kavarna.
- c) Domačini se družijo s priseljenci samo v posebnih klubih.
- č) V Luksemburgu so irske pivnice.
- d) Irci si zaradi rasizma ne upajo obleči irskih prazničnih oblačil.

(2 točki)

6. Dopolnite povedi s podatki iz izhodiščnega besedila.

V Luksemburgu ni _____ časopisov.

Luksemburški časopisi ne pišejo veliko o _____.

Luksemburški časopisi so pred kratkim _____.

(3 točke)

7. Iz povedi *V narodnostno izjemno pisanem Luksemburgu obstaja tudi rasizem v najbolj grobi obliki* izpišite členek. Ta členek nadomestite z ustreznim stavkom ali stavčnim členom in preoblikovano poved zapišite na spodnje črte.

Izpis členka: _____

Zapis preoblikovane povedi: _____

(4 točke)

8. V izhodiščnem besedilu je raba členkov zelo pogosta.

- a) V izpisanih primerih podčrtajte členke. Členke iz levega stolpca povežite z ustrežno razlago v desnem stolpcu.

V pismu sta opisala, kaj se še lahko zgodi.	naj omenim
Res neverjetno, da obstaja tovrstni rasizem.	danes
Med njimi, mimogrede, ni bulvarskega tiska.	menim, da je

- b) Ugotovite, kakšno vlogo ima členek v posamezni povedi. Na črtico pred povedjo zapišite črko, ki označuje ustrežno vlogo členka.

___ Izkušnja znanca iz Bosne in Hercegovine je morda povsem realna.

___ Škoda, saj bi bilo mešanje kultur zelo zabavno.

___ Praznovanje je povezano s srečo in duhovno obuditevjo. Pa tudi z zabavo.

___ Časopisi pišejo o političnih potezah predsednika vlade. Pred kratkim so objavili tudi zelo zanimivo pismo dveh bralcev.

A Členek poveže dogodek z drugim dogodkom.

B Členek izraža domnevo govorečega.

C Členek izraža oceno govorečega.

Č Členek poveže predmet z drugim predmetom.

(7 točk)

9. Na katero besedo/besedno zvezo v izhodiščnem besedilu se navezuje podčrtani izraz. Zapišite jo na ustrezno mesto v preglednici.

	Beseda/besedna zveza
<u>O njegovih</u> političnih potezah pišejo v luksemburških časopisih.	
Pred kratkim pa se je <u>v njih</u> znašlo tudi zelo zanimivo pismo dveh bralcev.	
Tudi na večeru Eugenia Bennata, kantavtorja iz Neaplja, specializiranega za glasbo tarantele, ki so <u>ga</u> pripravili v okviru festivala, so se zbrali večinoma glasni Italijani.	

(3 točke)

10. Avtorica izhodiščnega besedila svoje trditve utemeljuje tudi z izkušnjami drugih ljudi. Na spodnjo črto napišite, kolikokrat je v taki vlogi uporabljen premi govor.

(2 točki)

11. Premi govor novinarkinega znanca iz Bosne in Hercegovine pretvorite v odvisni govor. Pretvorbo zapišite na spodnje črte.

»Med nami, priseljenci, in domačini pravzaprav ni nikakršnega odnosa, živimo eni mimo drugih. Zavedamo se, da smo drug drugemu potrebni, a zato se nam še ni treba družiti med sabo,« mi je dejal.

(3 točke)

12. Naslov besedila je zapisan v obliki premege govora. Iz izhodiščnega besedila izpišite poved, ki v obliki odvisnega govora ponovi vsebino naslova.

(2 točki)

13. V **podčrtanem** delu izpisanega besedila popravite besedni red tako, da bo stava nezaznamovana in pravilna. Zaporedje sestavin označite s številkami.

Na februarški večer sva bila priča dogodku, ki se ne v našem modernem svetu bi smel več pripetiti.

(2 točki)

14. Grafično ponazorite sestavo izpisane povedi. S-strukturo zapišite na ustrezno mesto v preglednici. Presodite, ali je raba vejice pravilna. Obkrožite DA ali NE.

	S-struktura	Raba vejice je pravilna
<i>To bi mogoče res lahko dalo slutiti, da je izkušnja znanca iz Bosne in Hercegovine, ki zdaj že več let biva v Luksemburgu povsem realna.</i>		DA/NE

(4 točke)

15. Štiristavčno poved strnite v **dvostavčno**. Pretvorbo zapišite na spodnje črte.

Ljudem, ki so temnopolti, ne strežemo, čeprav pogosto zaidejo k nam, ker je v bližini železniška postaja.

(3 točke)

16. Iz povedi, ki sta izpisani iz izhodiščnega besedila, izpišite frazema in jima pripišite nefrazeološko besedno zvezo, s katero bi ju lahko nadomestili.

Morda zato, ker je precej populističen in si ni oblikoval nedostopne podobe kakor nekatere druge osebnosti modre krvi.

Iz prve roke spoznaš običaje in navade ljudi.

Frazem	Nefrazeološka besedna zveza

(4 točke)

17. Frazeme *modra kri*, *modra sodba*, *modre besede*, *modri vlak*, *modre čelade*, *modre misli* razvrstite v dve skupini, saj bi jih našli v dveh različnih slovarskih sestavkih/geselskih člankih.

1. skupina frazemov <i>moder</i> ¹	2. skupina frazemov <i>moder</i> ²
modri vlak	modre besede

Katera sopomenska izraza ustrežata besedama *moder*¹ in *moder*²? Zapišite ju na ustrezno mesto v desni stolpec.

	Sopomenski izraz
<i>moder</i> ¹	
<i>moder</i> ²	

(6 točk)

18. Iz besedotvornih podstav izpisanih lastnih imenih tvorite svojilne in vrstne pridevnike in jih vpišite v preglednico.

Lastno ime	Svojilni pridevnik	Vrstni pridevnik
Luksemburžan		
Britanec		
Irec		
Italijan		
Hercegovec		

(5 točk)

19. Ali so besede *rasizem*, *tujec*, *domačin*, *vrčec* izpeljane iz samostalnika ali iz pridevnika? Razvrstite jih na ustrezno mesto v preglednici.

Izsamostalniške izpeljanke	Izpridevniške izpeljanke

(4 točke)

20. Prevzetim izrazom iz izhodiščnega besedila pripišite sopomenske **domače** izraze.

Prevzeti izrazi	Sopomenski domači izrazi
mediji	
populističen	
bulvarski (časopis)	
informativni (letaki)	
kantavtor	
festival	

(6 točk)

21. Ali je v povedi »Ko sva se po nakupovanju odpravila v kavarno v mestnem predelu ob železniški postaji, sva opazila, da dvema človekoma nočejo postreči« dvojina rabljena pravilno? Obkrožite DA ali NE.

DA/NE

Na spodnji črti napišite, v katerih številih in v katerih sklonih ima samostalnik *človek* nadomestno osnovo.

(4 točke)

22. Prislovoma, ki sta uporabljena v spodnjih povedih, v desni stolpec pripišite primernik.

V njem sta opisala, kaj se še lahko zgodi v tej mali bogati državi, ki je narodnostno neverjetno pisana in za katero se mi je doslej zdelo, da kljub temu dobro deluje. Pred kratkim pa se je v njih znašlo tudi zelo zanimivo pismo dveh bralcev.

Prislov	Primernik
<i>dobro</i>	
<i>zelo</i>	

(4 točke)

23. V naslednjih besednih zvezah obkrožite prilastka:

žal beseda

bridka žal

Tvorite stavek, v katerem bo imela beseda *žal* vlogo povedkovega določila. Poved zapišite na črto.

(4 točke)

24. S podčrtavo določite stavčnočlensko sestavo izpisane povedi.

Temnopoltim ne strežemo, čeprav zaradi bližine železniške postaje pogosto zaidejo k nam.

Preoblikujte stavek *Temnopoltim ne strežemo* tako, da bo glagol v trdilni obliki in v velelnem naklonu. Poved zapišite na spodnjo črto.

(5 točk)

